

بررسی اثربخشی فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در اتحادیه کومور (از دیدگاه جامعه کومور)

مر تفضی موصلی

کارشناس ارشد مدیریت دولتی - کمیته امداد امام خمینی (ره)

Mouseli.morteza75@gmail.com

چکیده

امروزه، در ادبیات مدیریت و سازمان، اثربخشی سازمانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و یکی از ملاک‌های ارزیابی عملکرد به‌شمار می‌رود. منظور از اثربخشی، بررسی میزان مؤثر بودن اقدامات انجام‌شده برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین‌شده است. براساس ماده دو اساسنامه کمیته امداد امام خمینی (ره)، جامعه هدف این نهاد به درون کشور محدود نشده است و محرومان و نیازمندان برخی از کشورها نیز از برکات شکل‌گیری این نهاد مقدس بهره‌مند شده‌اند. یکی از کشورهایی که از خدمات و تجربیات امداد امام بهره‌مند شده، کشور آفریقای کومور است. این پژوهش با هدف سنجش میزان تحقق اهداف و راهبردهای استراتژیک و عملیاتی کمیته امداد امام خمینی در اتحادیه کومور در طول دوره سه ساله (1385-1388ش) صورت پذیرفته است. از میان رویکردهای مختلف به اثربخشی، در این پژوهش از رویکرد مبتنی بر هدف به عنوان مدل نظری تحقیق استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش، مدیران و کارکنان بخش دولتی، شخصیت‌های مذهبی، استادان و دانشجویان، و سایر مشاغل (آزاد) بالای پانزده سال و باسواد شهرهای اصلی جزایر کومور است. نمونه‌گیری به شیوه خوشه‌ای و طبقه‌ای متناسب با حجم و تصادفی ساده است و در مجموع 252 نفر برای نمونه انتخاب شده است. از بین ابزارهای گردآوری داده‌ها در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته، و برای بررسی روایی پرسشنامه - با توجه به نوع و سوالات آن - از روایی محتوایی استفاده شده است. همچنین از روش آلفای کرونباخ جهت پی بردن به وضعیت پایایی (قابلیت اعتماد) بهره برده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح آمار توصیفی، شاخص‌های آماری مانند میانگین، درصد و... و در سطح استنباطی نیز آزمون تی استیودنت (t-test) به کار رفته است. نتایج پژوهش مؤید این است که از دیدگاه جامعه کومور عملکرد امداد امام هم در مبحث اهداف استراتژیک و هم در اهداف عملیاتی از اثربخشی لازم برخوردار بوده است.

واژه‌های کلیدی: اثربخشی سازمانی، اتحادیه کومور، کمیته امداد امام خمینی (ره)، آفریقا.

1. مقدمه

امروزه، یکی از مسائلی که در حوزه اجتماعی مورد توجه کشورهای مختلف جهان قرار گرفته و گاه آن‌ها را با چالش‌های جدی روبه‌رو کرده، فقر و آسیب‌های آن است. بررسی ابعاد پیچیده مسئله فقر، نوع سیاست‌ها و راهبردهای مورد نیاز، طراحی شیوه‌های نوین جهت پیشگیری و مبارزه با آثار آن و... از مسائلی است که در این عرصه مورد بررسی و تحلیل صاحب‌نظران و برنامه‌ریزان کشورها قرار می‌گیرد.

دین مبین اسلام نیز به این مهم از حدود 1400 سال پیش توجه داشته و بر ضرورت حمایت از نیازمندان و گروه‌های آسیب‌پذیر تأکید کرده است. آیات بسیاری از قرآن کریم به این موضوع پرداخته و سیره پیامبر گرامی اسلام (ص) و ائمه اطهار نیز خود الگویی عملی از اجرایی شدن فرامین الهی در این مقوله است. پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، دستور تأسیس نهاد مقدس کمیته امداد امام توسط معظم له صادر شد. پی‌ریزی این نهاد 22 روز پس از شکل‌گیری نظام جدید و با توجه به شرایط بحرانی آن دوره زمانی، نشان از بینش و ژرف‌نگری معظم له داشته و اهمیت حمایت از نیازمندان را نشان می‌دهد. خوشبختانه امداد امام در طول حدود سه دهه فعالیت خود منشأ آثار قابل توجهی در بهبود شاخص‌ها و مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... در سطح جامعه بوده است. براساس ماده دو

اساس‌نامهٔ این نهاد، جامعهٔ هدف امداد بر اساس موازین اسلامی و مذهبی به درون کشور محدود نشده است و محرومان و نیازمندان دیگر کشورها نیز از برکات شکل‌گیری این نهاد مقدس بهره‌مند شده‌اند.

پاره‌ای از فعالیت‌های این نهاد، ارائهٔ خدمات هدفمند به محرومان و نیازمندان خارج کشور و متناسب با رویکرد کلان نظام مقدس جمهوری اسلامی است. با طراحی و تدوین راهبردهای مشخص و مدوّن در عرصهٔ فعالیت‌های بین‌المللی این نهاد، شاهد رشد و بالندگی سطح اثربخشی فعالیت‌های امداد و نیز افزایش سطح علاقه و اعتماد نیازمندان و حتی سیاستمداران کشورها به اهداف بشردوستانهٔ امداد هستیم. مهم‌تر آنکه فعالیت‌های صادقانهٔ این نهاد توانسته است مردم این کشورها را به نظام جمهوری اسلامی ایران نیز علاقه‌مند کند. طراحی هدفمند سیاست خارجی حمایت، تمرکز بر فعالیت‌هایی چون ایجاد کارگاه‌های آموزشی، تلاش برای انتقال تجربیات ارزندهٔ امداد به دیگر سازمان‌ها، تشکل‌ها و... از برجستگی‌های این رویکرد سازنده است.

یکی از ساز و کارهایی که می‌تواند میزان کارآمدی این نهاد را در فعالیت‌های برون‌مرزی بررسی و ارزیابی کند، آگاهی پیوسته از تأثیر اقدامات و فعالیت‌های صورت‌گرفته و سنجش میزان تحقق اهداف و راهبردهای امداد در این حوزه است. این مقاله نمونهٔ ارزیابی مستند و علمی از وضعیت حضور، دستاوردها و اثرگذاری اجتماعی کمیتهٔ امداد امام خمینی (ره) در اتحادیهٔ کومور است که با سفارش معاونت هماهنگی امور بین‌الملل کمیتهٔ امداد امام خمینی (ره) طراحی و در دورهٔ حضور نگارنده در اتحادیهٔ کومور اجرا شده است. امید آنکه این اقدام، دست‌مایه‌ای برای بهینه‌سازی کارکردها و تأثیر دوچندان فعالیت‌ها و تعاملات امداد امام (ره) در کشور کومور و توسعهٔ تجربیات حاصل از آن در سایر نقاط قارهٔ آفریقا باشد.

2. بیان مسئله

امروزه، یکی از موضوعاتی که در نظریهٔ سازمان اهمیت بسیار زیادی دارد، مبحث اثربخشی سازمانی است. صاحب‌نظران علم مدیریت از دهه‌های گذشته، از زوایای گوناگون به این موضوع نگریسته و به تبیین مفهوم آن پرداخته‌اند. اگر هدف‌ها را به صورت وضع مطلوب سازمان در آینده تعریف کنیم، اثربخشی سازمان درجه یا میزانی است که سازمان به هدف‌های مورد نظر خود دست می‌یابد (دفت، 1384: 103).

مدیران سازمان‌های امروزی جهت ارزیابی عملکرد بخش‌های پیرو خود و سنجش میزان تحقق اهداف آن، به ارزیابی اثربخشی فعالیت‌های کاری خود گرایش بسیاری نشان می‌دهند. برایندهٔ نهایی ارزیابی عملکرد، اطلاعات است. از این اطلاعات می‌توان به‌عنوان مبنایی برای بازخورد، دریافت پاداش، آموزش، بهبود و بازسازی، و طرح‌ریزی نیروی انسانی بهره‌جست (مورهد، 1388: 222).

براساس همین ضرورت و با هدف تبیین و طراحی راهبردهای تحولی این نهاد در دههٔ چهارم انقلاب و با دانش سرپرست امداد امام، توجه به ارزیابی اثربخشی فعالیت‌های متنوع کمیتهٔ امداد امام خمینی (ره) در دستور بخش‌های مختلف این نهاد مقدس قرار گرفته است. محقق این پژوهش - که مدتی نیز مدیر اجرایی فعالیت‌های امداد در جزایر کومور بوده است. با وجود تمام محدودیت‌های انجام تحقیق در کومور، تلاش کرده است بر اساس مدل نظری رویکرد نیل به هدف در مبحث اثربخشی - که بسیاری از صاحب‌نظران مدیریت آن را تأیید کرده‌اند - سطح اثربخشی فعالیت‌های حدود سه سالهٔ امداد امام در اتحادیهٔ کومور را سنجش و ارزیابی کند.

نگارنده در این مقاله در پی پاسخ به این پرسش‌ها برآمده است: آیا فعالیت‌های امداد در کشور کومور در سه سال اخیر از اثربخشی مطلوب برخوردار بوده است؟ آیا تلاش‌های دفتر این نهاد در کومور در توسعه و تحکیم روابط بین‌المللی و افزایش اقتدار و منافع ملی (عمق استراتژیک) ج.ا. ایران تأثیر داشته است؟ آیا فعالیت‌های نهاد در تقویت فرهنگ اصیل اسلامی و انسانی و اصل کرامت انسانی مؤثر شده است؟ آیا انتقال تجربیات و مدل‌های حمایتی امداد امام با موفقیت صورت پذیرفته است؟

درباره اهداف عملکردی نیز در پی بررسی این است که از دیدگاه جامعه کومور، عملکرد امداد امام در ارتقای سطح دانش فنی و کاربردی جوانان این کشور به چه میزان مؤثر بوده است و یا اقدامات انجام شده برای دختران یتیم در آستانه ازدواج به چه میزان از اثربخشی لازم برخوردار بوده است؟ و

3. اهداف و سؤالات پژوهش

3-1. هدف کلی

- بررسی اثربخشی فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در اتحادیه کومور (از دیدگاه جامعه کومور).

3-2. اهداف جزئی

- بررسی اثربخشی فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در اتحادیه کومور در توسعه و تحکیم روابط بین‌المللی و افزایش اقتدار منافع ملی ج.ا.ایران؛
- مطالعه اثربخشی فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در اتحادیه کومور در جهت توسعه و تقویت فرهنگ اصیل اسلامی و انسانی و همچنین کمک به تحقق اصل کرامت انسانی؛
- بررسی اثربخشی فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در اتحادیه کومور در مبحث انتقال تجربیات و مدل‌های حمایتی خود؛
- ارزیابی اثربخشی عملکرد دفتر کمیته امداد امام خمینی (ره) کومور در ارتقای سطح دانش فنی و کاربردی جوانان نیازمند، بهبود سطح اقتصادی و معیشتی خانواده‌های ایتام و دیگر نیازمندان این کشور، فعالیت احداث مسکن برای دختران یتیم در آستانه ازدواج و

3-3. سؤالات پژوهش

- آیا فعالیت‌های امداد امام در کشور کومور در جهت توسعه و تحکیم روابط بین‌المللی و افزایش اقتدار و منافع ملی ج.ا.ایران اثربخش بوده است؟
- آیا فعالیت‌های امداد امام در کومور در جهت توسعه و تقویت فرهنگ اصیل اسلامی و همچنین کمک به تحقق اصل کرامت انسانی اثربخش بوده است؟
- آیا امداد امام در انتقال تجربیات و مدل‌های حمایتی خود به جامعه کومور به صورت اثربخش عمل کرده است؟
- آیا امداد امام در تحقق اهداف عملکردی خود (ارتقای سطح دانش فنی و کاربردی جوانان، احداث مسکن دختران در آستانه ازدواج، بهبود معیشت خانواده‌های نیازمند و...) به صورت اثربخش فعال بوده است؟

4. چارچوب نظری پژوهش

4-1. مفهوم اثربخشی سازمان

دو مفهوم اثربخشی و کارایی، در مدیریت امروز اهمیت فراوان دارد و در اغلب بحث‌های مربوط به سازمان بسیار از آن‌ها نام برده می‌شود. پیتیر دراکر، اندیشمند مشهور مدیریت، به زبان ساده اثربخشی را انجام دادن «کارهای درست یا شایسته» و کارایی را انجام دادن کارها به گونه‌ای «شایسته و درست» تعریف می‌کند.

دیوید سومانت از متخصصان بهره‌وری در کتاب **مهندسی و مدیریت بهره‌وری**، اثربخشی را درجه نیل به اهداف می‌داند؛ یعنی در تولید کالا و خدمات تا چه حدود و در چه زمانی به منظوری که از تولید در مرحله طراحی محصول وجود داشت، دست یافته است و کالاهای یادشده تا چه حد برای مصرف‌کنندگان آن‌ها مطلوبیت دارد (فقهی فرهمند،

1381:437). کریس آرگریس نیز معتقد است بسیاری از چارچوب‌ها و محدودیت‌هایی که سازمان‌ها برای ادارهٔ افراد در سازمان قرار داده‌اند، خود مانع تحقق هدف‌های سازمانی همچون کارایی و اثربخشی است (افجه، 1385:63).

گرچه تعریف اثربخشی جامع و ساده به نظر می‌رسد، در عمل می‌بینیم که هر یک از مکاتب مدیریت دربارهٔ اثربخشی نگرش خاص خود را دارند. تیلور، بانی مدیریت علمی و پایه‌گذار مکتب کلاسیک، اعتقاد داشت با توجه به وضعیت فنی سازمان می‌توان اثربخشی را به وسیلهٔ عواملی مانند به حد اکثر رساندن میزان تولید، به حداقل رساندن هزینه‌ها و به کار بردن منافع در حد مطلوب به بالاترین میزان رساند. فایول - که در زمینهٔ اصول مدیریت اولین نظریه‌پرداز بود - بر آن است که اثربخشی نتیجهٔ اعمال قدرت و نظم در سازمان است. افزون بر آن، به کارگیری وحدت فرماندهی و هدایت و رهبری، نظم و ترتیب، تساوی و عدالت، وجود ثبات شغلی، ابتکار و تقویت روحیهٔ کارکنان است که موجب اثربخشی سازمان می‌شود. در مقابل نظریه‌پردازان مکتب کلاسیک، صاحب‌نظران مکتب روابط انسانی، که در راس آنان التون مایو قرار داشت، معتقد بودند اثربخشی در سازمان ناشی از رضایت خاطر کارکنان است که خود نتیجهٔ توجه به نیازهای فیزیکی و روانی کارکنان است (نجف‌بیگی، 1386:103). به عبارت دیگر، نظریهٔ نئوکلاسیک‌ها بر این پایه استوار بود که کارگر خوشحال فردی موثرد و سازنده است؛ بنابر این، کارایی و اثربخشی سازمان‌ها از راضی و خوشحال نگهداشتن عامل انسانی ناشی می‌شود نه ساخت و روابط رسمی سازمان (میرسپاسی، 1381:12). به طور کلی در هر سازمان ارزیابی اثربخشی چندان ساده نیست. معمولاً سازمان‌ها بزرگ هستند، فعالیت‌های مختلف و گوناگون دارند و در نقاط مختلف پراکنده‌اند. آن‌ها در پی تأمین اهداف گوناگون و مختلف هستند (دفت، 1384:103). از سوی دیگر، موفقیت واقعی مدیران نیز در گرو اثربخشی فعالیت آنان برای کسب هدف و کارایی عملکرد است (رضائیان، 1386:19).

از دیگر عواملی که امروزه در موفقیت سازمان‌ها نقش مهمی دارد، فرهنگ سازمان است. فرهنگ سازمانی به مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها، اعتقادات، فرضیات و هنجارهای مشترک حاکم بر سازمان اشاره می‌کند و نظامی از استنباط مشترک است که اعضاء نسبت به سازمان دارند. به اعتقاد صاحب‌نظران مدیریت، فرهنگ سازمانی روی تمام جنبه‌های سازمان از جمله رفتار فردی، رفتار سازمانی، نگرش کارکنان، خلاقیت و نوآوری، تدوین اهداف و اجرای راهبردها، نظم، بهره‌وری و ... تأثیر می‌گذارد (موصلی، 1385:2).

4-2. رویکردهای مختلف به اثربخشی

از آنجا که در ارائه تعریفی واحد از اثربخشی مشکلاتی وجود دارد، می‌گویند اثربخشی را نمی‌توان تعریف کرد. با وجود این، به‌عنوان موضوعی اساسی در نظریه سازمان معنا و مفهوم و همچنین معیار سنجش آن باید روشن شود (رایبیز، 1380: 59). رویکردهای پنج‌گانه به اثربخشی، برای رهایی از مشکلات بسیاری که در تعریف اثربخشی وجود دارد رهنمودهایی ارائه کرده‌اند که به آن‌ها اشاره می‌شود:

4-2-1. رویکرد نیل به هدف (مبنای نظری پژوهش حاضر)

هر سازمان به‌منظور تحقق هدف ویژه‌ای ایجاد شده است. بنابراین، جای تعجب نیست که دستیابی به هدف به‌طور وسیعی به‌عنوان معیار سنجش اثربخشی مورد استفاده قرار گیرد. به‌طور کلی، هدف نقطه‌ای است که کوشش‌ها معطوف به رسیدن به آن است. در برنامه‌ریزی می‌توانیم هدف را نتیجه‌نهایی عملیاتی بدانیم که مقصود برنامه‌ریز دست‌یافتن به آن است (الوانی، 1387: 67).

رویکرد نیل به هدف چنین اظهار می‌کند که اثربخشی سازمانی باید بر حسب میزان تحقق اهداف آن، نه وسایل یا امکانات به‌کار گرفته‌شده برای دستیابی به اهداف، سنجیده شود (رایبیز، 1380: 54). این رویکرد روش منطقی است؛ سازمان‌ها همواره می‌کوشند تا به سطح یا میزان معینی از اهداف دست یابند. در اجرای این رویکرد میزان پیشرفت برای تحقق هدف‌های سازمانی اندازه‌گیری می‌شود. اتریونی هدف سازمان را حالت مطلوب اموری می‌داند که سازمان سعی در به‌دست آوردن آن‌ها دارد. بر اساس رویکرد اتریونی، زمانی سازمان اثربخش است که نتایج عینی فعالیت‌های آن با اهداف سازمانی برابر یا بیشتر از آن‌ها باشد (زکی و همکاران، 1385).

به نظر می‌رسد برای سنجش و اندازه‌گیری اثربخشی سازمان، منطقی‌ترین راه این است که از روش مبتنی بر تأمین هدف استفاده شود. اثربخشی سازمان را به این صورت تعریف کرده‌اند: توان سازمان در تأمین هدف‌هایش؛ اما تعیین معیار یا شاخص واقعی برای تعیین اثربخشی، چندان ساده نیست (دفت، 1384: 109).

روش مبتنی بر تأمین هدف بر این فرض استوار است که سازمان‌ها پدیده‌هایی عقلایی هستند و هنگامی که هدفی را تعیین می‌کنند، می‌کوشند به آن دست یابند. رایبیز در این مورد می‌گوید سازمان‌ها باید اهداف نهایی داشته باشند نه اهداف زودگذر. اهداف باید مشخص باشند و خوب تعریف شوند تا کارکنان تصویر روشنی از آن‌ها به‌دست آورند. از جنبه انتزاعی اهداف باید فاصله گرفت، افراد باید اهداف را بپذیرند و همسویی نظر بر آن‌ها حاکم باشد. به‌علاوه، پیشرفت در جهت نیل به اهداف باید قابل سنجش باشد (نجف‌بیگی، 1386: 105).

4-2-2. رویکرد سیستمی در اثربخشی

رویکرد سیستمی چنین استدلال می‌کند که تعریف اثربخشی فقط در قالب نیل به هدف، تنها یک جنبه از اثربخشی را می‌سنجد. در رویکرد سیستمی اهداف نهایی فراموش نمی‌شود، بلکه اهداف در مجموعه‌ای از معیارهایی بسیار پیچیده به‌عنوان یک جزء مورد توجه قرار می‌گیرد.

مدل‌های سیستمی بر معیارهایی که بقای بلندمدت سازمان را افزایش خواهند داد (همچون توانایی سازمان برای دریافت منابع، حفظ و نگهداری خود به‌عنوان پدیده اجتماعی و تعامل موفقیت‌آمیز با محیط خارجی خود به‌عنوان یک پدیده‌ای اجتماعی) تأکید می‌کنند. بنابر این، رویکرد سیستمی به نتایج معین‌شده بیش از وسایل و امکانات نیل به آن‌ها تأکید نمی‌کند (رایبیز، 1380: 59).

اساس این روش بر این فرض گذاشته شده است که سازمان در دریافت و تأمین منابع مورد نیاز و نیز در حفظ و نگهداری سیستم سازمانی باید موفق باشد تا بتواند در وضعی اثربخش باقی بماند (دفت، 1384: 110). رویکرد سیستمی به اثربخشی چنین اظهار می‌کند که سازمان‌ها تشکیل‌شده از قسمت‌های فرعی وابسته به هم هستند. اگر قسمتی از این

سیستم ضعیف عمل کند، عملکرد ضعیف آن بر عملکرد کل سیستم تأثیر می‌نهد. برعکس رویکرد نیل به هدف، رویکرد سیستمی بر وسایل و امکانات ضروری به‌منظور اطمینان از پیوستگی و پایایی با سازمان تأکید می‌کند. دیگر کاربرد رویکرد سیستمی به اثربخشی، ممیزی مدیریت است که به‌وسیله جاکسون مارتین دل و مؤسسه مدیریت امریکایی او ارائه شد. ممیزی (حسابرسی) مدیریت فعالیت‌های کلیدی سازمان را در گذشته، حال و آینده به‌منظور کسب اطمینان از اینکه سازمان بیشترین نتیجه را از منابع خود را برای تحقق اهداف به دست آورده است، تجزیه و تحلیل می‌کند (رابینز، 61:1380).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

3-2-4. رویکرد مبتنی بر فرایند درونی

بنابر این روش، سازمان اثربخش، سازمانی است که از سلامت سازمانی لازم برخوردار باشد و افرادی با انگیزه، علاقه‌مند، مسئول و متعهد به سازمان داشته باشد (نجف‌بیگی، 1386: 106). سازمان کارآمد، فرایند درون سازمانی یکپارچه، بی‌دغدغه و هماهنگ دارد؛ به گونه‌ای که کارکنان و اعضای آن احساس خوشی و رضایت می‌کنند و دایره‌های سازمانی دست به دست هم می‌دهند تا بهره‌وری را به بیشترین حد برسانند. در اجرای این روش به محیط خارجی توجهی نمی‌شود. رکن اصلی این روش بر پایه‌ی کاری گذاشته شده است که سازمان با منابع موجود خود می‌کند و این اقدام به صورت سلامت درون سازمانی و کارایی آشکار می‌شود (دفت، 1384: 111).

3-2-4. رویکرد عوامل استراتژیک به اثربخشی

یکی دیگر از رویکردهای ارائه شده در باب اثربخشی سازمانی، رویکرد عوامل استراتژیک است. از این دیدگاه، سازمانی اثربخش است که خواسته‌های عوامل محیطی خود را که تداوم حیات سازمان مستلزم حمایت آن‌هاست، برآورده کند. این رویکرد شبیه نظریه سیستمی است؛ ولی تأکیدات متفاوتی را دربردارد (رابینز، 1380: 63).

رویکرد عوامل استراتژیک در برخی منابع با عنوان «رویکرد تأمین رضایت گروه‌های ذی‌نفع» نیز مطرح شده است. گروه‌های صاحب‌نفع یکی از گروه‌های داخل یا خارج از سازمان است که در عملکرد سازمان نقش و سهم دارد. بستانکاران، تولیدکنندگان، کارکنان و... از افراد و گروه‌های سودبرنده هستند. در این رویکرد، تعیین رضایت این گروه‌ها شاخص عملکرد سازمان و اثربخشی سازمانی به‌شمار می‌آید (زکی و همکاران، 1385).

رویکرد نیل به هدف سازمان‌ها را پدیده‌هایی عقلایی و هدفگرا می‌پنداشت؛ اما رویکرد عوامل استراتژیک، سازمان‌ها را خیلی متفاوت‌تر می‌شمارد. جایی که صاحبان منافع برای تسلط بر منابع با هم رقابت می‌کنند، سازمان‌ها «عرصه‌های سیاسی» قلمداد می‌شوند. در چنین حالتی اثربخشی سازمانی عبارت است از ارزیابی اینکه چگونه سازمان با موفقیت خواسته‌های این افراد کلیدی را که پایایی سازمان به آن‌ها متکی است، برآورده می‌کند (رابینز، 1380: 64).

5-2-4. رویکرد ارزش‌های رقابتی

جدیدترین رویکرد در مطالعه اثربخشی سازمانی، رویکرد ارزش‌های رقابتی یا چندگانه است. رویکرد ارزش‌های رقابتی با این فرض شروع می‌شود که برای ارزیابی اثربخشی سازمانی، بهترین معیار وجود ندارد. نه هدف واحدی هست که افراد بتوانند بر آن توافق کنند و نه بر اهداف برتر بر سایر اهداف اتفاق نظر کلی وجود دارد. مفهوم اثربخشی به خودی خود مفهومی ذهنی است و اهدافی که ارزیاب انتخاب می‌کند، به ارزش‌های شخصی، اولویت‌ها و منافع فردی متکی است. این موضوع زمانی به خوبی درک می‌شود که ببینیم چگونه معیارهای اثربخشی سازمانی به منظور بازتاب منافع ارزیاب تغییر می‌کنند. رویکرد ارزش‌های رقابتی استدلال می‌کند که عناصر مشترکی هست که در هر فهرستی از معیارهای اثربخشی قرار می‌گیرد و می‌تواند به شیوه‌ای با هم ترکیب شود و مجموعه‌ای از ارزش‌های رقابتی را ایجاد کند. هر کدام از این مجموعه ارزش‌ها، مدل اثربخشی منحصر به فردی را تعریف می‌کند (همان، 67). روش مبتنی بر ارزش‌های رقابتی دو ویژگی برجسته دارد: نخست اینکه در این الگو مفاهیم و اصول متضاد در هم آمیزند و دیدگاه واحدی به دست می‌آید؛ دوم اینکه به شاخص‌هایی توجه می‌شود که در ارزیابی اثربخشی سازمان مورد استفاده قرار می‌گیرد و روشن می‌شود که ارزش‌های مخالف یا متفاوت می‌توانند به صورت هم‌زمان در سازمان وجود داشته باشند (دفت، 1384: 121).

5. نگاهی اجمالی به تاریخچه، مبانی قانونی و مهم‌ترین فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی در اتحادیه

کومور

5-1. تاریخچه

کمیته امداد امام خمینی (ره) در جایگاه نهادی انقلابی و از مؤسسات غیرانتفاعی و عام‌المنفعه است. این نهاد دارای استقلال مالی و استخدامی است و تحت نظارت مقام معظم رهبری (ولایت فقیه) قرار دارد. مرکز اصلی آن در تهران است و در تمام شهرستان‌ها و بیشتر بخش‌های کشور و در برخی نقاط خارج از کشور (لبنان، سوریه، جمهوری آذربایجان، تاجیکستان، افغانستان، عراق و کومور) شعبه دارد (سالنامه آماری، 1388: 13).

2-5. مبانی قانونی ارائه خدمات به نیازمندان خارج از کشور

1. اصل سوم قانون اساسی بند شانزده درباره وظایف دولت جمهوری اسلامی: تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه به همه مسلمانان و حمایت بی دریغ از مستضعفان جهان (منصور، 1385: 30).
2. سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور: الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم‌سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیر گذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای، بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره).
3. اساس‌نامه کمیته امداد امام خمینی (ماده دو): هدف از تشکیل کمیته امداد امام (ره) ارائه خدمات حمایتی، معیشتی و فرهنگی برای نیازمندان و محرومان داخل و خارج از کشور به منظور تأمین خوداتکایی، تقویت و رشد ایمانی با حفظ کرامت انسانی
4. سند چشم‌انداز بیست ساله امداد امام؛
5. منشور مدیریت و کارآمدی امداد امام (اصل نهم)؛
6. سیاست‌های کلی برنامه چهارم امداد امام.

3-5. مهم‌ترین فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در اتحادیه کومور

کارگاه‌های آموزشی: یکی از رویکردهای ارزنده و اثربخش امداد امام در ارائه خدمات در کشور آفریقایی کومور، تلاش برای ارتقای سطح دانش و مهارت‌های فنی جوانان مستعد این کشور است که این مهم در قالب طراحی و ایجاد کارگاه‌های آموزشی تحقق یافته است. این کارگاه‌ها در حال حاضر در جزایر گراند کومور، آنژوان و موهیلی پابرجاست و به آموزش جوانان نیازمند، ولی مستعد این کشور در زمینه‌های رایانه (سخت‌افزار و نرم‌افزار)، برق خانگی، خیاطی، نجاری و حسابداری می‌پردازد.

انتقال تجربیات و مدل‌های حمایتی: یکی دیگر از سیاست‌های اجرایی در نظر گرفته‌شده برای دفتر امداد کومور، ترویج فرهنگ اصیل اسلامی و انسانی به‌همراه ارائه تجربیات ارزشمند امداد امام در مقوله‌های کمک به هم‌نوع، رسیدگی به نیازمندان، شیوه‌های جذب مشارکت مردم و مدل‌های اشتغال و خوداتکایی خانواده‌های نیازمند است.

فعالیت‌های اشتغال‌زا: کمیته امداد امام خمینی (ره) با آموزش دادن تعداد چشمگیری از جوانان مستعد کوموری در حوزه مهارت‌های مورد نیاز کشور، به چرخه آموزش، کسب مهارت و اشتغال این کشور کمک بسیاری کرده است. از دیگر خدمات و فعالیت‌های این نهاد در این زمینه می‌توان به کمک در ایجاد بازارچه اشتغال باداماج، طرح اشتغال زنان سرپرست خانوار و... اشاره کرد.

خدمات حمایتی و درمانی: اگرچه رویکرد اصلی امداد امام در کومور متوجه خدمات حمایتی و درمانی نیست، به صورت محدود تعدادی از خانواده‌های نیازمند به‌ویژه یتام در این کشور از کمک‌های این نهاد بهره‌مند می‌شوند. علاوه بر این، با همکاری درمانگاه هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه کومور خدمات درمانی برای نیازمندان عرضه می‌شود.

خدمات مسکن: شاید به‌جرئت می‌توان گفت یکی از اثر بخش‌ترین فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در کومور، ساخت مسکن برای دختران یتیم در آستانه ازدواج است. با اینکه چند ماهی از این اقدام نمی‌گذرد و در عمل بعد از سفر سرپرست کمیته امداد امام و هیئت همراه در بهمن سال 87 به این کشور شروع شده، توانسته است در ابعاد مختلف بازتاب بسیار مثبتی در سطح جامعه به‌جا بگذارد.

6. روش تحقیق

بررسی موضوع تحقیق از طریق مطالعات نظری و نیز مطالعات میدانی به وسیله توزیع پرسش نامه میان جامعه هدف انجام شده است. بدین ترتیب که طی مطالعه مبانی نظری، رویکرد نیل به هدف مدل رابینز به عنوان مدل نظری جهت ارزیابی اثربخشی فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در کشور کومور (از دیدگاه جامعه کومور) انتخاب، و بر این اساس پرسش نامه طراحی و تدوین شد.

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی است. پژوهش‌های کاربردی، پژوهش‌هایی‌اند که نظریه‌ها، قانونمندی‌ها، اصول و فئونی را که در تحقیقات پایه تدوین می‌شوند، برای حل مسائل اجرایی و واقعی به کار می‌گیرند (خاکی، 1378: 202). این پژوهش از لحاظ روش گردآوری داده‌ها، توصیفی است. تحقیق توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها توصیف شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است. بیشتر تحقیقات علوم رفتاری را می‌توان در زمره تحقیق توصیفی دانست (سرمد و دیگران، 1379: 82).

6-1. جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر، مدیران و کارکنان بخش دولتی، شخصیت‌های مذهبی، استادان و دانشجوین، مددجویان و کارآموزان، کارکنان و مربیان امداد و سایر مشاغل (آزاد) بالای پانزده سال و باسواد اتحادیه کومور است. جامعه آماری مورد مطالعه در این کشور به جزیره گراند کومور محدود نبوده و مراکز جزایر آنژوان و موهیلی نیز بررسی شده است. گفتنی است روستاها و برخی شهرهای دوردست اتحادیه کومور در این پژوهش مورد نظر نبوده است.

6-2. روش نمونه‌گیری و تعیین حجم آن

حجم نمونه در این تحقیق بر اساس فرمول، معادل 254 نفر است که به نسبت جامعه مورد مطالعه و در دسترس در جزایر، گراند کومور، آنژوان و موهیلی به ترتیب 100، 93 و 59 نفر انتخاب شده است. برای انتخاب نمونه، شیوه‌های مختلفی وجود دارد. در این پژوهش از نمونه‌گیری خوشه‌ای و طبقه‌ای متناسب با حجم و تصادفی ساده استفاده شده است.

قلمرو تحقیق نیز بدین شرح است: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (الف) مکانی: محدوده جغرافیایی این پژوهش در شهرهای اصلی و مراکز جزایر گراند کومور، آنژوان و موهیلی واقع در کومور است.

(ب) زمانی: این پژوهش از خرداد سال 1388 شروع شده و تا آبان همان سال ادامه داشته است.

6-3. ابزار گردآوری داده‌ها و روایی و پایایی آن

برای گردآوری داده‌ها از پرسش نامه استفاده شده است. پرسش نامه یکی از رایج‌ترین ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در تحقیقات پیمایشی است و مجموعه‌ای از پرسش‌های هدفمند است که با بهره‌گیری از مقیاس‌های گوناگون، نظر و بینش پاسخگو را می‌سنجد (خاکی، 1378: 242).

پرسش‌نامه این پژوهش دارای بخش‌های مقدمه، اطلاعات جمعیت‌شناسی، سؤالات تخصصی است. این پرسش‌نامه شامل 19 سؤال است که 18 سؤال آن بسته یا گزینه‌ای و یک سؤال آن تشریحی است.

روایی: روایی، به این سؤال پاسخ می‌دهد که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد خصیصه مورد نظر را می‌سنجد (سرمد و دیگران، 1379:170). با توجه به نوع پژوهش و سؤالات پرسش‌نامه در این تحقیق، از روایی محتوایی استفاده شده است. روایی محتوایی آزمون معمولاً با بهره‌گیری از نظریات صاحب‌نظران و متخصصان مرتبط با موضوع تعیین می‌شود. این پرسش‌نامه پس از طراحی، با مشورت معاون محترم بین‌الملل امداد و کارشناسان برجسته آن حوزه با تغییراتی مورد تأیید قرار گرفت.

پایایی: پایایی با این موضوع سروکار دارد که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه میزان نتایج یکسانی به دست می‌دهد. در این تحقیق، برای پایایی قابلیت آن از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است.

گفتنی است به‌منظور تأیید نهایی پرسش‌نامه - با تأکید استاد مشاور - با حجمی معادل پنجاه نفر پیش‌آزمونی صورت گرفت که آلفای کرونباخ آن معادل 0/784 بود و در نهایت این پرسش‌نامه تأیید شد.

7. تجزیه و تحلیل پژوهش

تجزیه و تحلیل توصیفی: در این تجزیه و تحلیل پژوهشگر داده‌های جمع‌آوری شده را با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی خلاصه و طبقه‌بندی می‌کند. به عبارت دیگر، در تحلیل توصیفی، پژوهشگر ابتدا داده‌های جمع‌آوری شده را با تهیه و تنظیم جدول فراوانی خلاصه می‌کند (خاکی، 1378:310).

تحلیل استنباطی: در این پژوهش روش آزمون «تی¹» به کار رفته است. از این روش زمانی استفاده می‌شود که انحراف معیار جامعه معلوم نباشد و فقط انحراف معیار نمونه مشخص باشد (کورتز، 1384:186).

8. یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا بخشی از جدول‌های توصیف داده‌ها ارائه می‌شود سپس نتایج پژوهش به تفصیل بیان می‌شود:

توصیف داده‌ها

جدول 1: توزیع نمونه مورد مطالعه بر حسب سکونت

شماره 1، دهنده کوه حدود نمونه	جدول						
	مجموع		آنژوان			گراند کومور	
	موهیلی	فروانی	فروانی	فروانی	فروانی	فروانی	نشانی این است درمجموع 40 درصد
	252	23/4	59	36/9	93	39/7	100

مورد مطالعه را ساکنان گراند کومور، حدود 37 درصد از آن‌ها را ساکنان آنژوان و حدود 23 درصد را افراد جزیره موهیلی تشکیل داده‌اند.

جدول 2: وضعیت نمونه مورد مطالعه بر حسب محدوده سنی

	عدم پاسخ	بالاتر از 51 سال	36-50 سال	21-35 سال	15-20 سال	

¹. T- Student

252	1	30	83	124	14	فراوانی
100	0/4	11/9	32/9	49/2	5/6	درصد

جدول شماره 2، به بررسی وضعیت نمونه مورد مطالعه بر حسب سن می‌پردازد. حدود 5/5 درصد نمونه بین 15 تا 20 سال دارند، حدود 50 درصد بین 21 تا 35 سال، حدود 33 درصد بین 36 تا 50 سال و سرانجام حدود 12 درصد بالاتر از 51 سال دارند. در مجموع بیشتر نمونه مطالعه را جوانان و میانسالان تشکیل می‌دهند.

نتایج سؤال اول پژوهش

آیا فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در کشور کومور در جهت توسعه و تحکیم روابط بین‌المللی و افزایش اقتدار و منافع ملی کشورمان اثربخش بوده است؟

جدول 3: آزمون T پرسش اول پژوهش

سؤال	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاضل میانگین‌ها
اول	-21.687	252	0/000	-90547

بر اساس سطح معناداری 5% نتیجه می‌گیریم از دیدگاه جامعه کومور فعالیت‌های امداد امام در اتحادیه کومور در جهت توسعه و تحکیم روابط بین‌المللی و افزایش اقتدار و منافع ملی ایران، اثربخش بوده است.

نتایج سؤال دوم پژوهش

آیا فعالیت‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در جهت توسعه و تقویت فرهنگ اصیل اسلامی و همچنین کمک به تحقق اصل کرامت انسانی در جامعه کومور اثربخش بوده است؟

جدول 4: آزمون T پرسش دوم پژوهش

سؤال	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاضل میانگین‌ها
دوم	-8.749	252	0/000	-44357

بر اساس سطح معناداری 5% نتیجه می‌گیریم از دیدگاه جامعه کومور فعالیت‌های امداد امام در این کشور کومور در جهت توسعه و تقویت فرهنگ اصیل اسلامی و همچنین تحقق اصل کرامت انسانی در کومور، اثربخش بوده است.

یکی از مهم‌ترین اهداف و سیاست‌های کمیته امداد امام خمینی (ره) در فعالیت‌های داخل و خارج از کشور، تلاش در جهت توسعه و ترویج فرهنگ اصیل اسلامی و همچنین تحقق اصل کرامت انسانی است. به‌جرت می‌توان ادعا کرد فعالیت‌های این نهاد مردمی در ترویج فرهنگ انفاق، احسان، ایثار، اکرام یتیم و نشر دیگر سنت‌های اسلامی تأثیر بسزایی در سطح جامعه ایران داشته است.

نتایج این پژوهش نیز مؤید این است که فعالیت‌های انجام‌شده در جهت تحقق این هدف در اتحادیه کومور نیز مؤثر واقع شده است؛ هرچند به‌نظر می‌رسد تا رسیدن به وضعیت مطلوب راه زیادی هست.

نتایج سؤال سوم پژوهش

آیا امداد امام در انتقال تجربیات و مدل‌های حمایتی خود به جامعه کومور به‌صورت اثربخش عمل کرده است؟

جدول 5: آزمون T پرسش سوم پژوهش

سؤال	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاضل میانگین‌ها
سوم	-12.532	247	.000	-.61492

بر اساس جدول شماره 5 و سطح معناداری 5% نتیجه می‌گیریم از دیدگاه جامعه کومور فعالیت‌های امداد امام در این کشور در مبحث انتقال تجربیات و مدل‌های حمایتی نیز از اثربخشی لازم برخوردار بوده است. یکی از سیاست‌های ارزنده امداد امام احساس وظیفه و تکلیف در مقابل محرومان و نیازمندان دیگر کشورهاست؛ به‌گونه‌ای که سخاوتمندان حاضر می‌شود تجربیات ارزشمند خود را در کاهش فقر و حمایت هدفمند از نیازمندان در اختیار دیگر جوامع قرار دهد.

تجربیات و مدل‌های حمایتی این نهاد به‌ویژه در جوامع اسلامی به‌دلیل وجود زمینه‌های مشترک عقیدتی و ایدئولوژیکی اثربخشی بیشتری می‌تواند داشته باشد.

به‌نظر می‌رسد مدل‌های حمایتی امداد در مواردی همچون اشتغال زودبازده، طرح‌های مرتبط با جذب مشارکت‌های مردمی، آموزش جوانان و ... با توجه به ویژگی‌های جامعه کومور می‌تواند در این کشور نیز با موفقیت بیشتری همراه باشد.

نتایج سؤال چهارم پژوهش

آیا امداد امام در تحقق اهداف عملکردی خود (ارتقای سطح دانش فنی و کاربردی جوانان، احداث مسکن برای دختران در آستانه ازدواج، بهبود معیشت خانواده‌های نیازمند و...) به صورت اثربخش عمل کرده است؟

جدول 6: آزمون T پرسش چهارم پژوهش

سؤال	تفاضل میانگین‌ها	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t
چهارم	-0.82222	.000	254	-20.647

بر اساس داده‌های جدول شماره 6 و سطح معناداری 5% نتیجه می‌گیریم از دیدگاه جامعه کومور فعالیت‌های امداد امام در این کشور در تحقق اهداف عملکردی خود (ارتقای سطح دانش فنی و کاربردی جوانان، احداث مسکن برای دختران در آستانه ازدواج و...) اثربخشی لازم را داشته است. یکی از رویکردهای ارزنده و اثر بخش امداد امام در ارائه خدمات در کشور آفریقایی کومور، تلاش برای ارتقای سطح دانش و مهارت‌های فنی جوانان مستعد این جامعه است. این مهم در قالب طراحی و ایجاد کارگاه‌های آموزشی عملی شده است.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی و سنجش میزان تحقق اهداف استراتژیک و عملیاتی دفتر کمیته امداد امام خمینی (ره) در کشور آفریقایی کومور انجام شده است. در این مطالعه برای ارزیابی اثربخشی، از رویکرد مبتنی بر هدف استفاده شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد این سازمان در اجرایی شدن سه هدف استراتژیک خود و نیز در اهداف عملیاتی، از دیدگاه جامعه کومور به صورت اثربخش عمل کرده است. در مجموع، می‌توان گفت فعالیت‌های این نهاد به گونه‌ای بوده که فضای بسیار مثبت و سازنده‌ای را در سطح این کشور نه تنها نسبت به خود امداد، بلکه نسبت به کشور ایران ایجاد کرده است. به نظر می‌رسد عملی شدن این اهداف به واسطه انتخاب رویکردهای مناسب با وضعیت جامعه کومور و طراحی راهبردهای اصولی توسط حوزه معاونت امور بین‌الملل این سازمان بوده است.

اهمیت روزافزون مبحث اثربخشی در سازمان‌های امروزی، ضرورت توجه بیشتر به این بحث را گریزناپذیر کرده است. نویسندگان با توجه به نتایج آزمون سؤالات پژوهش، پیشنهادها و راهکارهایی را جهت ارتقای سطح اثربخشی فعالیت‌های دفتر امداد امام در اتحادیه کومور عرضه می‌کند. امید است کارشناسان و مدیران محترم این نهاد به‌ویژه در حوزه معاونت هماهنگی امور بین‌الملل به این نکات توجه کنند:

1. بازتعریف ساختار، رویکردهای اجرایی و ... دفتر امداد کومور به منظور ارتقای سطح اثربخشی؛
ضرورت دارد با هدف افزایش سطح اثربخشی و بهبود عملکرد فعالیت‌های مختلف این نهاد، حوزه معاونت بین‌الملل با توجه به گذشت حدود سه سال از شروع فعالیت و شرایط جدید این کشور، با انجام بررسی‌های کارشناسانه رویکردهای اجرایی، ساختار نیروی انسانی، بودجه و... دفتر امداد کومور را بازنگری کنند.
2. تدوین راهبردهایی جهت افزایش آگاهی و نهادینه کردن فرهنگ اصیل اسلامی در سطح جامعه؛
یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بیش از 50 درصد جامعه کومور معتقدند اگر آگاهی مردم از تأثیر سنت‌های نیک اسلامی و نقش آن در بهبود مؤلفه‌های اجتماعی، فرهنگی و حتی اقتصادی این کشور افزایش یابد، به همان اندازه می‌توان انتظار داشت مشارکت در کارهای خیر و بشردوستانه در سطح کشور گسترش بیشتری یابد. نمی‌توان انتظار داشت امداد به‌تنهایی این مهم را به‌بهترین شکل انجام دهد؛ بنابراین ضرورت دارد دولت، مراکز علمی، شخصیت‌های مذهبی،

رسانه‌های ارتباط جمعی و ... در اقدامی هماهنگ در این زمینه فعالیت کنند. پیشنهاد می‌شود با هماهنگی مسئولان مربوط در دولت کومور محوریت این فعالیت مهم به عهده وزارت شئون اسلامی این کشور قرار گیرد و دفتر امداد کومور هم مطابق سیاست‌های ترسیم‌شده، بیش از گذشته در باب انتقال تجربیات ارزشمند ایران اسلامی همکاری کند.

3. طراحی سازوکارهایی جهت بهبود سطح ارتباط با بخش‌های علمی و دانشگاهی:

یکی از رویکردهای سازنده و به نسبت اثربخش امداد در کشور کومور، فراهم کردن بستری جهت ارتباط و تعامل با برخی شخصیت‌ها و سازمان‌های مرتبط در امور بشردوستانه در سطح دولت این کشور است. در عین حال، به نظر می‌رسد برای بهبود سطح اثربخشی فعالیت‌های امداد ضرورت دارد ابعاد این ارتباط هم از لحاظ کمی و هم از نظر کیفی گسترده‌تر شود و دیگر حوزه‌های علمی و اجتماعی این کشور را دربرگیرد. به یقین افزایش تعامل و ارتباط با چنین مراکزی در ارتقای سطح اثربخشی اهداف استراتژیک و عملیاتی امداد امام اثرگذار خواهد بود.

4. بررسی و بازتعریف فعالیت‌های آموزشی امداد (برای دوره سه‌ساله آینده):

یکی دیگر از رویکردهای سازنده و اثربخش امداد در کومور، که بر اساس نتایج این پژوهش در مقایسه با دیگر فعالیت‌ها و خدمات بالاترین سطح اثربخشی را داشته است، فعالیت کارگاه‌های آموزشی و فنی و حرفه‌ای ایجادشده در اتحادیه کومور است. گفتنی است بیشتر رشته‌های آموزشی موجود از چند سال قبل و متناسب با نیاز آن زمان تعیین شده است. اگرچه در این مدت هم از لحاظ کمی (توسعه به جزایر آنزوان و موهیلی) و هم از لحاظ کیفی گسترش خوبی داشته است، براساس بررسی‌های پژوهشگر در مدت مأموریت خود در کومور و به‌ویژه نتایج حاصل از سؤال باز پرسش‌نامه، پیشنهاد می‌شود معاونت هماهنگی بین‌الملل امداد و به‌ویژه مدیریت دفتر امداد در کومور با همکاری مرکز علمی و آموزشی این کشور بازتعریفی در رشته‌های آموزشی، محتوای دوره‌ها، زمان دوره‌ها و ... انجام دهد تا بتواند با توجه به شرایط جدید زمانی و نیازهای جدید آموزشی پاسخگوی نیاز این کشور باشد.

5. استفاده از ظرفیت رسانه‌های ارتباط جمعی در ترویج فرهنگ اصیل اسلامی و انسانی:

استفاده از ظرفیت رسانه‌های ارتباط جمعی به‌ویژه رادیو و تلویزیون می‌تواند در ترویج فرهنگ نوع‌دوستی، احسان، انفاق، یتیم‌نوازی و دیگر سنت‌های نیک اسلامی در جامعه کومور، که یکی از اهداف راهبردی این نهاد نیز است، بسیار مهم و تأثیرگذار باشد. در عین حال با توجه به فعالیت محدود صدا و سیمای کومور در ساخت مجموعه‌های قوی و هنری، پیشنهاد می‌شود با هماهنگی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و یا سایر سازمان‌های ایرانی فعال در حوزه فرهنگی و دینی، برنامه‌هایی به زبان فرانسوی تهیه شود تا با پخش آن‌ها در کشورهای فرانسوی‌زبان مثل اتحادیه کومور، در ترویج این فرهنگ الهی قدم‌های بلندتری برداشت.

6. تلاش برای ارتقای سطح توانمندی منابع انسانی دفتر امداد کومور:

توسعه منابع انسانی و توانمندسازی کارکنان یکی از راه‌های مؤثر برای افزایش بهره‌وری و استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و توانایی‌های فردی و گروهی در راستای اهداف سازمانی و به بیان بهتر، دستیابی به کارایی و اثربخشی سازمانی است. پیشنهاد می‌شود به منظور ارتقای سطح اثربخشی و کارآمدی نیروهای انسانی مجموعه، بررسی و ارزیابی دقیق‌تری از عملکرد مربیان کارگاه‌ها صورت پذیرد تا بتوان با شناخت کامل مربیان کارآمدتری جذب کرد و به این ترتیب به اثربخشی بیشتر آموزش‌ها کمک نمود.

7. برای ارتقای سطح تحقق اهداف عملکردی این نهاد در مبحث احداث مسکن و ارائه خدمات حمایتی نیز این پیشنهادها ارائه می‌شود:

الف) ساخت مسکن برای دختران یتیم در آستانه ازدواج بازتاب بسیار مثبتی در اذهان گروه‌های مختلف جامعه کومور داشته است؛ ولی نکته مهم این است که با توجه به شرایط خاص این کشور چنانچه سیاست امداد بر تداوم این فعالیت استوار باشد، به نظر می‌رسد بهتر است بر نقش و مشارکت دولت و یا خود خانواده یتیم در این طرح‌ها تأکید شود.

ب) بررسی‌ها نشان می‌دهد با توجه به افزایش شناخت مردم و مسئولان از فعالیت‌های امداد امام، میزان مراجعات مردمی (به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق ارجاع مسئولان دولتی، شخصیت‌های مذهبی و...) جهت دریافت حمایت‌های مالی مستمر و یا موردی سیر صعودی را طی می‌کند که خود می‌تواند در آینده به تهدید تبدیل شود. در حال حاضر، طبق سیاست‌های ابلاغی سقف خانواده‌های بهره‌مند از خدمات حمایتی، ثابت است؛ ولی در باب خدمات موردی ابهام وجود دارد. بر اساس این پیشنهاد می‌شود برای پیشگیری از آسیب‌های احتمالی، با بررسی‌های کارشناسی سیاست‌های امداد در این بخش تبیین و شیوه‌نامه‌های اجرایی تدوین شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- افجه، علی اکبر. (1385). *مبانی فلسفی و تئوری‌های رهبری و رفتار سازمانی*. چ 4. تهران: سمت.
- الوانی، سیدمهدی. (1387). *مدیریت عمومی*. چ 32. تهران: نشر نی.
- بلانچارد، کنت و پاول هرسی. (1380). *مدیریت رفتار سازمانی*. ترجمه قاسم کبیری. تهران: ماجد.
- خاکی، غلامرضا. (1378). *روش تحقیق با رویکرد به پایان‌نویسی*. تهران: مرکز تحقیقات علمی کشور.
- دفت، ریچارد ال. (1384). *مبانی تئوری و طراحی سازمان*. ترجمه علی پارساییان و سید محمد اعرابی. ج 1. چ 6. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- رابینز، استیفن. (1380). *تئوری سازمان*. ترجمه سید مهدی الوانی و حسن دانایی‌فرد. چ 4. تهران: صفار.
- رضاییان، علی. (1386). *مبانی سازمان و مدیریت*. چ 10. تهران: سمت.
- سرمد، زهره، عباس بازرگان، و الهه حجازی. (1379). *روش تحقیق در علوم رفتاری*. چ 3. تهران: آگاه.
- فقهی فرهمند، ناصر. (1381). *مدیریت پویای سازمان*. تبریز: نشر فروزش.
- مورهد، و گریفین. (1388). *رفتار سازمانی*. ترجمه سید مهدی الوانی و غلامرضا معمارزاده. چ 14. تهران: چاپ گلشن.
- میرسپاسی، ناصر. (1381). *مدیریت استراتژیک منابع انسانی و روابط کار*. چ 21. تهران: نشر رامین.
- نجف‌بیگی، رضا. (1386). *سازمان و مدیریت*. چ 4. تهران: ترمه.
- نورمن ار، کورتز. (1384). *مقدمه بر آمار در علوم اجتماعی*. ترجمه حبیب‌الله تیموری. تهران: نشر نی.
- محمدعلی زکی و همکاران. (1385). «بررسی اثربخشی سازمانی مدارس آموزش و پرورش شهر اصفهان». *مجله علوم اجتماعی دانشگاه شیراز*. ش 2.
- موصلی، مرتضی. (1385). *مقایسه فرهنگ سازمانی در ادارات کل کمیته امداد امام خمینی استان‌های بوشهر، فارس و کهگیلویه*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- گزارش آماری سال 87 کمیته امداد امام خمینی. (1388). انتشارات کمیته امداد.
- اسناد راهبردی کمیته امداد امام خمینی (ره). (1386). انتشارات کمیته امداد.